

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ודקא אפכיהו ואומיניה;

גליון הש"ס

רש"י ד"ה א' רבאחרי בו' יום שני הוה. וקשה לי הא דהא לא בעי שלומי וזוהו בכלל מה דמשני אלא דאקדמי אקדמי ומי"ש רש"י ד"ה דמקדמי דכל שקודם שצאת כח שניה להשיר נעשה מעשה טמי והו"ל לרש"י לפרש דמאתרי שאומרים שאחר שהשירו נעשה ההעשה וי"ע:

מרובה פרק שביעי בבא קמא

עד.

עין משפט
נר מצוה

מדסיפא. בשתי כיתות. להכי תלי רישא בסיפא דרישא לא ינחא לן לאוקמה בשתי כיתות אלא בג' משום דקתני שהרי הרב אומר כן ואי דללא אחאי כח אחריתי מקמי דידעו ואמרו איכפא לא הוה נוחא ליה דהוי דמפקי ליה לעבד לחירות אלא מדסיפא מיתוקמא בשתי כיתות וע"כ במיפך והוה

מוקמת ליה הלכך רישא נמי אוקי במיפך והוה: **שהרי העבד אומר כן.** דניחא ליה דמפקי ליה לחירות ויהיב ליה דמי עין: **בפראי.** אומן שזומיין: **אילימא דלא קמודו.** הנך בתראי צבצלא דעבד כלל אלא דקאמרי עמנו הייתם ותו לא מידי: **כוליה עבד.** צעי קמאי לשלומי: **ואפכינהו.** והאנו ליה לרב לפוטרו מדמי עין שהן מרזינין מדמי עין ומיהו עבד נפיק לחירות: **ואומיניהו.** והכא ליכא למימר כדאמר רבא ברישא דלתאי כח אחריתי מקמי דידעו ואמרי איכפא סימא את עינו והפיל את שירו דאי לתאי כח אחריתי ברישא והדר אמרי הני הפיל את שירו וסימא את עינו כיון דלא אפומייהו פסקינן דינא אלא בראשונים שמוקיסי את הרב לדמי עין שיצאו בכלל דמי עין של אחרונים אפילו נמצאו וזומיין אלו האחרונים לא הוי מחייבו דאין עדים וזומים מתחייבים עד שיגמר הדיון על פיהם הלכך הן סיפא מוכחא לפוס ריהטא בשתי כיתות ומיפך והוה: **וסיני דמי.** צין רישא וצין סיפא כיון דהשתא מוקמת לה במיפך והוה וצתי כיתות עדים הכי דמי: **אי דמאתרי אחורי הני בפראי.** כגון דלמרי קמאי יום ראשון הוה מעשה ואתו בתראי ואמרי יום שני הוה מעשה ואיכפא הוה: **אכתי כוליה עבד צעי לשלומי לרב.** דכי מחייבי ליה מיום ראשון להוליא עבדו לחירות אכתי לא הוה צר חיובה דהא ציוס שני הוה מעשה וכליה עבד צעי לשלומי לרב דכי אתו לאסקודי לחויביה לרב אכתי לאו צר חיובה הוה: **דמקדמי אקדומי הני בפראי.** שהם מודים דקודם שצאת כח ראשונה להעיד נעשה מעשה: **ואי דלא.** העמידו העבד לרבו צדיון קודם שצאת כח ראשונה להעיד אכתי כולי דמי עבד צעי שלומי דהא כוליה צעי אפסודיה

מדסיפא במיפך והוה רישא נמי במיפך והוה דקתני סיפא מעידנו את איש פלוני שהפיל את שן עבדו וסימא את עינו שהרי העבד אומר כן ונמצאו וזומיין משלמין דמי עין לרב היכי דמי אי דלא קא מודו להו בתראי בחבלא כלל דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה אלא פשיטא דקא מודו כוליהו בחבלא ודקא (ה) אפכינן ואומיניהו והיכי דמי אי דקא מאחרי אחורי הני בתראי "אכתי דמי עבד לרב בעי שלומי דכי מחייבי ליה לגברא אכתי גברא לאו בר חיובא הוא אלא דקא מקדמי קדומי הני בתראי ואי דלא עמד בדיון אכתי דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה דאכתי גברא לא מוחייב אלא דעמד בדיון א"ל רב אחא בריה דרב איקא לרב אשי דוקיא דרבא מהיבא אילימא מרישא רישא מי קא מתכחשי מצינא כיון דאי לא מתזמי שהדותא כוותייהו קא קיימא דינא כוותייהו פסקינן דיש בכלל מאתים מנה הלכך קמאי הוא דקא מתכחשי מצינא לא מתכחשי מידי אמר ליה רבא סבר מדרישא בשלש כיתות סיפא נמי בשלש ודייק מסיפא כגון דאתו בי תרי ואמרי הפיל את שירו וסימא עינו ופסקיניה לדינא אפומייהו ואתו בי תרי אחריני ואמרי סימא את עינו והפיל את שירו דקא מכחשי להו להני קמאי ונמצאו וזומיין קמאי משלמין דמי עין לרב ואי סלקא דעתך הכחשה לאו תחילת הוה היא אמאי משלמי הא אתכחשו להו מעיקרא אלא שמע מינה הכחשה תחילת הוה היא ואבוי אמר לך בשלמא רישא לא סגי דלא שלש כיתות שהרי קתני הרב אומר כן אלא סיפא למה לי שלש כיתות שהרי העבד אומר כן עבד כל דהו מיבמר אמר דניחא ליה דניפוק לחירות מתקיה לה ר' זורא אימא סימא את עינו

דפרכינן לעיל צמר דמפקי ליה לחירות דמי עין צעי לשלומי ליה ויכולין לומר לטובתו צאנו כדאמר צפ' היו צודקין (פסהדרין מה). דיכולין לומר לאוסרה על צעלה צאנו וי"ל דלמאי דמוקי לה השתא במיפך והוה מסקינן דליירי כשעמד כבר צדיו ומסתמא כבר נתפרסם הדבר שאלה העבד לחירות והרב

צעלמו מודה דקתני שהרב אומר כך שעמד צדיו וכל עיקר שצאין לדיון עכשיו לפי שהעבד תוצע דמי עינו וזומיין את הרב לדיון ורבו מודה לו דמי שצאו לרב כי אמו סקדי לא אמו אלא לגרע כמו של עבד שאם יצאו עדים על דמי עינו לא יהיה ממש בדצריהם ויודעים הם שצאנו עדים אצל מעיקרא לא הוה ידעינן דמיידי כשעמד צדיו אפי' הרב מודה כמה פעמים לרין העבד לעדים למודה צקנס פטור משום הכי פרין שפיר צמר דמפקי ליה לחירות כו' ופי' למה דתק אציי לאוקמי לסיפא במיפך והוה כיון דעעמד צדיו מוקמינן לה יאמר שהעבד תוצעו דמי עינו והרב מודה לו דמי שצאו וצאי עבד עדים הפיל את שירו וסימא את עינו וצאו עדים וזומים וי"ל דולאי ה"ה כך שוה אס מיפך הוה ע"י הודלת הרב כמו על פי עדים אלא אורחא דמילתא נקט שאין רגילות הרב להודות כלל אלא כשהי עדים דצד:

דאבתאי גברא לא מחייב.

אין הטעם משום דאי הוה צעי הוה אמי לצד' ומודה ומיפטור דאפי' לשמואל דאמר לקמן (דף עה.) מודה צקנס ואח"כ צאו עדים חייב הכל כיון דלא עמד צדיו לא משצין לגברא צר חיובה לענין קנס כדפרזיט צקוף הנניח (לעיל לג. ושם: ד"ה א"כ) כשעמתין דהולטט השור: **ונמצאו וזומים קמאי.** כהן סיפא הולרן לומר שהעדים שהזכורו בצרייתא שהזכורו הם היו ראשונים משום דלרין לומר דפסקינן דינא אפומייהו דאין העדים וזומים משלמים עד שיגמר הדיון על פיהם ואם לא שצאו תחילת לא הי"מ למפקס דינא אפומייהו אצל ברישא אע"פ שצאו לטוף פסקינן דינא אפומייהו: **עבד כל דהו מיבמר** אמר. הרבה יש לתמוה אמאי קאמר כל דהו לגמרי צאין לסייעיה:

הוה **כשעמד צדיו.** על החצלות הללו ע"י עדים אחרים צצ"ד אחר ומייצוהו להניח העבד וצרח דהשתא אי קאתי צעלים קמן הא לא מהניא ליה הודאה וקתבע ליה האי עבד הפלת את שירי וסימת את עיני והעמדתיך צדיו ונתחייבת לי דמי עיני והצייא עדים אלו על כך ואתו סהדי אחריני ואפכיניהו ואמרו לא חייבינהו צצ"ד אלא דמי עין ואומיניהו הלכך צין רישא וצין סיפא דלמי עבד לא מחייבי דהא מצ"ד קמא נפק עבד לחירות אלא שזה היה מוזיק צו אצל דמי עין משלמי לעבד צצבא דרישא דהא ממונא דעין אית ליה גביה מבית דין קמא וקצעו הני למיפטריה וצסיפא משלמי דמי עין לרב דקא מחייבי ליה אשקרא וע"כ צדאפכיניהו מוקמת ליה דאי לא הוי כיון דליכא סהדי אציי דינא קמא כוליה עבד צעי שלומי: **דוקיא דרבא.** דהכחשה תחילת הוה היא מהיבא: **אילימא מרישא.** דמוקי לה צשלש כיתות סוף סוף מי קא איתכחשו דתייהו עדותן צעילה בהכחשה דקמאי הא אי לאו מיתזמי דינא כוותייהו פסקינן ויהיב דמי עין דישנו צכלל עדות הראשונים ומשום הכי מהניא צבהן תורת הוה אצל גבי שנים אומרים הרב וסנים אומרים לא הרב דאיתכחשו קמאי ולא קטלינן ליה ולעולם(ה) אימא לך כיון דצטיל סהדותייהו לא מהניא צבה תורת הוה: **מדרישא.** מוכחא צשלש כיתות דקתני שהרי הרב אומר כן אלמא דלתו כח אחריתי ברישא דהוה מחייב ליה דמי עין: **סיפא נמי צשלש.** כיתות ונהי דלא אפשר דתהוי כח אחריתי קודמת דא"כ דקמאי אמרי סימא והדר הפיל והני אמרי הפיל והדר סימא לא מיגמר דינא אפומייהו למיתן דמי עינא אלא דמי עין והוי צכללא דמרוייהו וכיון דלא נגמר הדיון על פיהם לא מחייבי הני מצינא צבוהו דכת שלישית מיהו הכי מוקי לה דלתו הני צי תרי ברישא ואמרי הפיל והדר סימא ופסקינן דינא אפומייהו כו': **דקא מחכשי לקמאי** וצטלה דעותן דלא יבד דמים הימורים וקתני דכי נמצאו וזומים על ידי כח שלישית משלמין: **אלא סיפא למה לי.** לאוקמה צדוקא צשלש כיתות הא צבתי סגיא וצדאפכיניהו ואומיניהו ורישא כדמשמע צשלשה ודלא צדאפכיניהו ומיהו מינה ליכא למידק מידי:

ניפוק

צה א מיי פי"ט מהל' עדות הלכה ב:

רבינו חננאל

מדסיפה במיפך והוה, רישא נמי במיפך והוה. דקתני סיפא במיפך מעידנו באיש פלוני שהפיל שן עבדו ואחרי כן סימא עינו שהרי העבד אומ' כן ונמצאו וזומיין משלמין דמי עין לרב. ואמ' היכי דאמי או לימא דלא מודו המוייין בחבלא כלל, דמי כוליה עבד בעי לשלומי לרב. אלא דמהדרי הכי אורו היום שהערהם שהפיל שן עבדו עמנו הייתם אתו היום במקום פלוני, אלא מקודם לכן סימא עינו ועמד עמו כיון ויצא לחירות בדמי עינו ואחר כך חבלו והפיל שנו, כי האי גוגא דאי משלמין דמי עין לרב. ומדיפא לא מיתוקמא אלא במיפך והוה, רישא נמי במיפך והוה. היא דקתני משלמין דמי עין לרב אחר שפוחתיין לו דמי עינו, וחורגי לבאר דוקיא דרבה דדייק מהא מתניא דהכחשה תחילת הוה היא, מין. ואמ' רב אשי רבה הכי דייק מדרישא בשלוש כיתות, סיפא נמי בשלוש כיתות, ואי איפשר להעמיד הכחשה ברישא דקמאי לן האחרונים מכחישין את הראשונים ואם נאמר שהעידו הראשונים כי הפיל ואחר כך סימא ונתחייב הרב לתת דמי עין לעבד, ובאו אחרים והכחישו ואמ' סימא ואחר כך הפיל, נמצאו הראשונים מוכחשין. באה כת שלישית והזימו כת הראשונה, חייבין לשלם דמי עין לרב היה לו לומר ולמה אמרה הבריות דמי עין לעבד אלא ודאי כת האמצעית נמצאו וזומיין והם מכחישין ולא מוכחשין ולא שמעו מינה ולא מויד כי כך דייק רבה מסיפא. ומוקמה לסיפא כגון דאתו תרי ואשהדו והפיל שינו ואחר כך סימא עינו דבצי הרב לשלם דמי עין ובאו אחרים והכחישו ואמ' סימא ואחר כך הפיל ובאה כת שלישית והזימו את הכת הראשונה המוכחשת וכיון שהחזמו נתחייבו לשלם דמי עין לרב דקתני בברייתא. ודייק רבה מדבריי ממונות הוכחשו ואחר כך הזכמו משלמין הם, הכי נמי בדיוני נפשות אם הזכמו אחרי שהוכחשו נהרגין. ובא אבוי דתהו ליוקיא דרבה, והתקפס דר' זורא פשוטה ודחריה היא,

